07/03/2019

Μητρ. Προύσης: Αισιοδοξία για επαναλειτουργία της Χάλκης

Πατριαρχεία / Οικουμενικό Πατριαρχείο

Την αισιοδοξία του για την επαναλειτουργία της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης σύντομα, λέγοντας πως είναι πολύ ρεαλιστικό, εκφράζει στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ο μητροπολίτης Προύσης και έξαρχος Βιθυνίας, Ελπιδοφόρος, καθώς η μη λειτουργία της «αποτελεί έναν ιστορικό αναχρονισμό και πηγή ανώφελης απώλειας κύρους για την Τουρκία».

Ο ηγούμενος της Ιεράς Μονής Αγίας Τριάδος Χάλκης και αναπλ. καθηγητής του Τμήματος Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής του ΑΠΘ, στη συνέντευξή του στο Αθηναϊκό-Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων, στο περιθώριο του 4ου Οικονομικού Φόρουμ των Δελφών, ανέδειξε τη σημασία της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης, για το Οικουμενικό Πατριαρχείο, τους Έλληνες της Κωνσταντινούπολης, και συνολικά τον ελληνισμό, αλλά και για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις.

Αναφερόμενος στην πρόσφατη επίσκεψη του πρωθυπουργού Αλέξη Τσίπρα στη Σχολή, ο μητροπολίτης Προύσης τη χαρακτήρισε ιστορική, «όχι μόνο για το γεγονός ότι για πρώτη φορά ένας Έλληνας πρωθυπουργός την επισκέπτεται»,

αλλά και για το γεγονός ότι «τραβάει μπροστά» για να βελτιωθούν οι ελληνοτουρκικές σχέσεις σε βαθμό που να μπορεί να επιτραπεί εκατέρωθεν να γίνουν εκείνα τα κατάλληλα βήματα τα οποία θα εξομαλύνουν το κλίμα μεταξύ των δύο χωρών.

Σε ερώτηση αν η επαναλειτουργία αποτελεί προσωπικό στοίχημα του Οικουμενικού Πατριάρχη, ο οποίος φοίτησε στη Σχολή, επισήμανε πως στις δηλώσεις του ο κ. Βαρθολομαίος μόλις ενθρονίστηκε, το 1991, συμπεριέλαβε μεταξύ άλλων και την ανάγκη για επαναλειτουργία. «Όλες οι άλλες προγραμματικές του δηλώσεις και τα προγράμματα του Πατριάρχη, που ανακοίνωσε τότε, αλλά και ακόμη περισσότεροι στόχοι, έχουν ήδη επιτευχθεί και ο μόνος στόχος που δεν έχει επιτευχθεί, υπό αυτή την έννοια, είναι η επαναλειτουργία της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης» ανέφερε και υπογράμμισε πως για τον Οικουμενικό Πατριάρχη προσωπικά θα σημαίνει πάρα πολλά.

Στη συνέχεια ο ηγούμενος της Ιεράς Μονής Αγίας Τριάδος Χάλκης αναφέρθηκε στις ακαδημαϊκές σπουδές που φιλοδοξεί να παρέχει η Σχολή, αλλά και στη δυνατότητα να έχει κάποιος πρόσβαση στο σπάνιο υλικό της Βιβλιοθήκης. «Έχει ήδη ολοκληρωθεί η ηλεκτρονική καταλογογράφηση και τώρα είμαστε στη φάση της πλήρους ψηφιοποίησης όλης της βιβλιοθήκης» έκανε γνωστό ο Ελπιδοφόρος και σημείωσε πως με την εύρεση νέων χορηγών θα ολοκληρωθεί και η δυνατότητα πρόσβασης στο υλικό μέσω διαδικτύου.

Ακολουθεί η συνέντευξη του μητροπολίτη Προύσης και έξαρχου Βιθυνίας, Ελπιδοφόρου, στον Δημήτρη Μάνωλη για το Αθηναϊκό/Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων

Ποια είναι η σημασία της επαναλειτουργίας της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης για το Οικουμενικό Πατριαρχείο, τους Έλληνες της Κωνσταντινούπολης και συνολικά τον Ελληνισμό, αλλά και τις ελληνοτουρκικές σχέσεις;

Η Θεολογική Σχολή της Χάλκης αποτελούσε πάντα το φυτώριο μέσα στο οποίο το Οικουμενικό Πατριαρχείο κατάρτιζε τα μελλοντικά στελέχη του, διότι η ανάγκη για υψηλόβαθμα στελέχη, και μάλιστα πολύ καλά καταρτισμένα, είναι πολύ μεγάλη, αφού η δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου επεκτείνεται σε όλον τον κόσμο. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο δεν χρειάζεται κληρικούς και στελέχη μόνο για την Κωνσταντινούπολη ούτε για τον ελλαδικό χώρο στον οποίο έχει επίσης δικαιοδοσία, αλλά για όλη τη Δυτική Ευρώπη, την αμερικανική ήπειρο – νότια, κεντρική, βόρεια-, την Κίνα, την Ιαπωνία, την Αυστραλία, την Κορέα. Όλες αυτές οι περιοχές περιμένουν τα στελέχη τους, κληρικούς και αρχιερείς, μητροπολίτες δηλαδή, από το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Επομένως, η ανάγκη του

Οικουμενικού Πατριαρχείου να στελεχώνει όλες αυτές τις περιοχές με πρόσωπα των οποίων το φρόνημα, τις αντιλήψεις και τις ιδέες τις γνωρίζει, είναι πολύ μεγάλη. Γι’ αυτό το κλείσιμο της Θεολογικής Σχολής ήταν καίριο πλήγμα στο Οικουμενικό Πατριαρχείο διότι στερήθηκε αυτή την ικανότητα να καταρτίζει ανθρώπους, να διαμορφώνει συνειδήσεις, νέα παιδιά, να τα μπολιάζει με το πνεύμα του Οικουμενικού Πατριαρχείου, το οποίο είναι πνεύμα ανοιχτοσύνης, συνεργασίας, ειρήνης, διαλόγου με άλλες θρησκείες και με άλλες εκκλησίες. Γι’ αυτό είναι και πολύ σπουδαία υπόθεση να επιτύχουμε την επαναλειτουργία της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης. Να καλύψουμε αυτό το κενό.

Για τον Ελληνισμό της Κωνσταντινούπολης η Θεολογική Σχολή της Χάλκης πάντα αποτελούσε ένα σημείο αναφοράς και από άποψη ψυχολογική. Γιατί για μια μικρή ομογένεια, όπως είναι αυτή της Κωνσταντινούπολης, να έχει από τους κόλπους της στελέχη και εργαζομένους για τη Θεολογική Σχολή της Χάλκης ήταν όχι μόνο μια μεγάλη ευκαιρία για απασχόληση, αλλά και μια ψυχολογική στήριξη ότι εξακολουθεί η Κωνσταντινούπολη να αποτελεί χώρο ο οποίος φιλοξενεί μείζονα ιδρύματα και σχολές. Δεν θα υπήρχε, δηλαδή, στην Κωνσταντινούπολη μόνο το Οικουμενικό Πατριαρχείο το οποίο έχει τη σημασία του στον ορθόδοξο κόσμο, αλλά και η Θεολογική Σχολή της Χάλκης, η οποία είναι περίφημη και διάσημη και ξακουστή σε όλο τον κόσμο. Και η ομογένεια έχοντας ένα τέτοιο ίδρυμα στους κόλπους της αισθανόταν ακόμα πιο δυνατή. Γι’ αυτό η επαναλειτουργία θα ενισχύσει και το φρόνημα των Ελλήνων της Κωνσταντινουπόλεως: ότι εξακολουθούμε να τροφοδοτούμε και να λειτουργούμε τα μεγάλα ιστορικά ιδρύματα μας ως ομογένεια της Κωνσταντινούπολης και ως Οικουμενικό Πατριαρχείο.

Ο Ελληνισμός έχει το μεγάλο προνόμιο να έχει το Οικουμενικό Πατριαρχείο γενικότερα, να δίνει Οικουμενικούς Πατριάρχες και να έχει στα χέρια του έναν τέτοιο θεσμό, ο οποίος είναι ο πρώτος και ύψιστος θεσμός στον ορθόδοξο κόσμο, και ο οποίος χαίρει της αναγνώρισης όχι μόνο των άλλων ορθοδόξων πατριαρχείων, αλλά και όλου του χριστιανικού και μη χριστιανικού κόσμου. Είναι μεγάλη τιμή για τον απανταχού της γης Ελληνισμό γενικότερα να έχει έναν τέτοιο εκφραστή του ελληνικού πνεύματος, όπως είναι το Οικουμενικό Πατριαρχείο. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο δεν είναι ένα εθνικό πατριαρχείο, αλλά διακρίνεται όπως λέει και ο τίτλος του, από την οικουμενικότητα, κάτι που αποτελεί κύριο χαρακτηριστικό και του ελληνικού πνεύματος και πολιτισμού. Και μας προφυλάσσει γενικότερα ως Ελληνισμό από το ολίσθημα προς τον εθνικισμό και προς τον ρατσισμό. Μας υπενθυμίζει το Οικουμενικό Πατριαρχείο και με τη Θεολογική του Σχολή ότι ο Ελληνισμός εμπεριέχει και έχει σαν κύριο συστατικό του και στον πολιτισμό του, αλλά και στη θρησκεία του, την Ορθοδοξία, δηλαδή

την έννοια της Οικουμενικότητας. Και αυτό το κάνει χωρίς αποκλειστικότητες μεν, αλλά με μια διαφορετική ματιά όσον αφορά τη διαφορετικότητα, τα άλλη έθνη, τους άλλους πολιτισμούς και τις άλλες γλώσσες.

Πρέπει να υπενθυμίσω ότι η Θεολογική Σχολή της Χάλκης δεν αποτέλεσε ποτέ, όσα χρόνια λειτούργησε, αφορμή ή αιτία για να θιγούν οι ελληνοτουρκικές σχέσεις. Ποτέ κανείς απόφοιτός της δεν πρωταγωνίστησε σε κάποια αντιτουρκική ενέργεια ή σε μια όξυνση των σχέσεων των δύο κρατών. Αντιθέτως, υπήρξε πάντοτε το θύμα, που υπέστη όλες τις συνέπειες της διακύμανσης των σχέσεων μεταξύ των δύο κρατών. Και κύρια ζημιά, το καίριο πλήγμα το δέχθηκε η Θεολογική Σχολή της Χάλκης με τα Κυπριακά. Τότε ήταν που οι ελληνοτουρκικές σχέσεις ήταν στο χειρότερο σημείο τους και τότε ήταν που λήφθηκε η απόφαση για το κλείσιμο της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης. Ο ίδιος ο κ. Ερντογάν έχει επανειλημμένως και ως πρωθυπουργός, αλλά και τώρα ως Πρόεδρος της χώρας, διευκρινίσει, έχει δηλώσει επίσημα, ότι η επαναλειτουργία της Σχολής δεν αντιμετωπίζει κάποιο νομικό κώλυμα. Επομένως, τα κωλύματα που υπάρχουν είναι πολιτικά, είναι της φύσης των σχέσεων των δύο κρατών και δεν συνδέονται με κάποια άλλη δυσκολία του τουρκικού κράτους. Η βελτίωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων αποτελεί προϋπόθεση για να δημιουργηθεί εκείνο το κλίμα το οποίο θα επιτρέψει στην τουρκική κυβέρνηση να επαναλειτουργήσει τη Σχολή μας. Και σε αυτό κύριο λόγο έχει η πορεία του κυπριακού ζητήματος, αφού το Κυπριακό ήταν η πραγματική, η βαθύτερη αιτία του κλεισίματος της Σχολής. Πιστεύω ότι μια βελτίωση στα θέματα τα Κυπριακά θα βοηθήσει στην επαναλειτουργία της.

Έχετε εκφράσει την αισιοδοξία σας για άμεση επαναλειτουργία της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης. Πού εδράζεται αυτή η αισιοδοξία σας;

Η αισιοδοξία μου εδράζεται σε καθαρά ρεαλιστική προσέγγιση του όλου προβλήματος. Αφού η εχθρότητα μεταξύ των δύο χωρών οδήγησε σε αυτό το σημείο, είναι φυσικό ότι η φιλία που καλλιεργείται και η προσέγγιση μεταξύ των δύο χωρών ότι θα οδηγήσει με μαθηματική ακρίβεια στην επαναλειτουργία της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης. Διότι σήμερα η τουρκική κυβέρνηση δεν μπορεί να εξηγήσει με πειστικό τρόπο σε κανέναν γιατί κρατάει κλειστό ένα σχολείο. Υφίσταται μια πολεμική η Τουρκία και μια κριτική παγκόσμια, η οποία είναι δυσανάλογη προς το ενδεχόμενο κέρδος το οποίο έχει από το κλείσιμο της Σχολής. Προσωπικά, πρέπει να σας πω ότι δεν βλέπω κανένα κέρδος για την Τουρκία να κρατάει τη Θεολογική Σχολή της Χάλκης κλειστή, έχει μόνο απώλειες. Χάνει μονόπλευρα, διαρκώς, χωρίς να έχει κανένα όφελος, ούτε καν πολιτικό. Διότι η κοινή γνώμη σήμερα στην Τουρκία, κυρίως αδιαφορεί για το αν είναι κλειστή ή ανοιχτή η Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Υπάρχει και μια τεράστια μερίδα της

τουρκικής κοινής γνώμης που λέει, «επιτέλους, τι είναι αυτή η Θεολογική Σχολή της Χάλκης και δεν μπορούμε να της επιτρέψουμε να λειτουργήσει, τι μας έκανε και τι θα μας κάνει ένα σχολείο αν λειτουργήσει για λίγους ανθρώπους που απέμειναν στην Τουρκία;». Επομένως, είναι πολύ ρεαλιστικό να περιμένει κανείς σύντομα να επαναλειτουργήσει η Θεολογική Σχολή της Χάλκης, αφού η απαγόρευση της λειτουργίας της αποτελεί έναν ιστορικό αναχρονισμό και πηγή ανώφελης απώλειας κύρους για την Τουρκία.

Τι σηματοδοτεί ως προς την επαναλειτουργία η πρόσφατη επίσκεψη του πρωθυπουργού Αλέξη Τσίπρα στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης;

Η επίσκεψη του Αλέξη Τσίπρα είναι ιστορική, όχι μόνο για το γεγονός ότι για πρώτη φορά ένας Έλληνας πρωθυπουργός επισκέπτεται τη Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Φυσικά κι αυτό έχει την αξία του και την ιστορικότητά του, αλλά είναι και ιστορική για το γεγονός ότι βελτιώνει ή μάλλον «τραβάει μπροστά» για να βελτιωθούν οι ελληνοτουρκικές σχέσεις σε βαθμό που να μπορεί να επιτραπεί εκατέρωθεν να γίνουν εκείνα τα κατάλληλα βήματα τα οποία θα εξομαλύνουν το κλίμα μεταξύ των δύο χωρών. Δηλαδή, οποιαδήποτε φιλειρηνική επίσκεψη, οποιαδήποτε κίνηση και χειρονομία από Ελλάδα προς Τουρκία και το αντίστροφο, θα βοηθήσει και την ομογένειά μας εδώ να αναπνεύσει και το Πατριαρχείο μας να επιτελέσει πιο καλά το έργο του, αλλά και τελικά και τη Θεολογική Σχολή να μπορεί να ανοίξει χωρίς να δημιουργήσει αντιδράσεις εντός της Τουρκίας.

Στη Σχολή φοίτησε και ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος. Αποτελεί προσωπικό του στοίχημα η επαναλειτουργία;

Δεν ξέρω αν αυτή η έκφραση είναι η καλύτερη. Αλλά η αλήθεια είναι ότι ο Πατριάρχης στις προγραμματικές του δηλώσεις, ας το πούμε έτσι, μόλις ενθρονίστηκε, το 1991, συμπεριέλαβε μεταξύ άλλων και την ανάγκη για επαναλειτουργία της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης. Όλες οι άλλες προγραμματικές του δηλώσεις και τα οράματα του Πατριάρχη, που ανακοίνωσε τότε, αλλά και ακόμη περισσότεροι στόχοι, έχουν ήδη επιτευχθεί. Ο μόνος στόχος που δεν έχει ακόμα επιτευχθεί είναι η επαναλειτουργία της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης. Νομίζω ότι απασχολεί σοβαρά τον Πατριάρχη το θέμα αυτό. Έχει αγωνιστεί πάρα πολύ, αγαπά τη Θεολογική Σχολή της Χάλκης, έχει περάσει, όπως και όλοι οι απόφοιτοι, τα καλύτερα χρόνια τα νεανικά του, έχει αναμνήσεις και εμπειρίες από τη Θεολογική Σχολή της Χάλκης οι οποίες του είναι πολύ συγκινητικές και πολύτιμες. Είμαι σίγουρος ότι και για τον Πατριάρχη προσωπικά θα σημαίνει πάρα πολλά το να επαναλειτουργήσει αυτή η Σχολή.

Με την επαναλειτουργία της, η Θεολογική Σχολή της Χάλκης θα περιλαμβάνει

μόνον ακαδημαϊκές σπουδές;

Το γυμνασιακό τμήμα της Θεολογικής Σχολής είναι επίσημα ανοικτό, δεν έχει κλείσει. Αλλά δεν το επανδρώνουμε εμείς γιατί δεν χρειαζόμαστε ένα λύκειο. Το λυκειακό τμήμα δεν μας χρειάζεται από μόνο του, αν δεν υπάρχει ταυτόχρονα η Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Γι' αυτό και δεν στέλνουμε μαθητές. Διότι έχουμε τρία μεγάλα λύκεια στην Κωνσταντινούπολη και δεν χρειαζόμαστε ένα τέταρτο, εφόσον δεν υπάρχει η δυνατότητα για εκκλησιαστική και θεολογική εκπαίδευση. Ο βαθμός της αναγνώρισης της Σχολής μας από το τουρκικό κράτος δεν είναι κάτι το οποίο μας είναι εμπόδιο. Δηλαδή, η Θεολογική Σχολή της Χάλκης μπορεί να χαρακτηρίζεται με διάφορους τρόπους από τουρκική νομική άποψη. Για μας στην πράξη θα είναι ένα πανεπιστημιακού επιπέδου σχολείο, το οποίο θα παρέχει παιδεία ανώτατου επιπέδου, ανεξαρτήτως αν αυτό θα αναγνωρίζεται τυπικά ως τέτοιο και από την τουρκική νομοθεσία. Αυτό δεν μας απασχολεί ιδιαίτερα. Μας απασχολεί η ουσία της παιδείας η οποία θα παρέχεται, το επίπεδο της παιδείας το οποίο θα προσφέρεται. Και αυτό δεν θα διστάσουμε να το κρατήσουμε στο πανεπιστημιακό επίπεδο. Το ακαδημαϊκό κομμάτι δεν είναι το μόνο που μας απασχολεί. Μας απασχολούν κυρίως οι φοιτητές, γιατί ακαδημαϊκή παιδεία θεολογική μπορεί να λαμβάνει κανείς σε πάρα πολλά πανεπιστήμια του κόσμου και θεολογικές σχολές, αλλά αυτό που έκανε διαφορετική τη Σχολή της Χάλκης ήταν ο μοναστικός της χαρακτήρας. Το γεγονός ότι οι φοιτητές ζούσαν ως δόκιμοι μοναχοί, σε ένα περιβάλλον προσευχητικό, καθαρά λειτουργικό, λαμβάνοντας όλη εκείνη την κατάρτιση που χρειάζονται για να βγουν ολοκληρωμένοι κληρικοί. Και όταν αποφοιτούσαν ήξεραν να ψάλουν, να λειτουργούν και να κηρύττουν. Όλα αυτά τα πράγματα τα οποία δεν τα διδάσκεται κανείς σε μια άλλη θεολογική σχολή. Γι' αυτό και πέραν του ακαδημαϊκού χαρακτήρα, δίνουμε ιδιαίτερο βάρος στο μοναστικό χαρακτήρα της Σχολής και κυρίως στην εκκλησιαστική κατάρτιση του αποφοίτου της.

Ανεκτίμητος θεωρείται και ο πνευματικός πλούτος της βιβλιοθήκης της Σχολής. Μπορείτε να μας δώσετε μια εικόνα σε τι σπάνια χειρόγραφα ή βιβλία θα έχουν πρόσβαση οι φοιτητές της Σχολής;

Η βιβλιοθήκη της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης θεωρείται ως μια από τις πιο σημαντικές παγκόσμια βιβλιοθήκες από άποψη ορθόδοξης θεολογίας. Αυτό που κάνουμε τώρα, όσο είναι ακόμα τυπικά κλειστή η Σχολή μας, είναι να οργανώσουμε και να μηχανοργανώσουμε τη βιβλιοθήκη μας με έναν τέτοιο τρόπο που θα είναι έτοιμη να φιλοξενήσει ερευνητές και να υπηρετήσει τις ανάγκες των μελλοντικών μας φοιτητών μας. Έχει ήδη ολοκληρωθεί η ηλεκτρονική καταλογογράφηση και τώρα είμαστε στη φάση της πλήρους ψηφιοποίησης όλης

της βιβλιοθήκης. Σε αυτή την προσπάθεια έχουμε χορηγό τον ΟΠΑΠ και έχουμε συμπαραστάτη από άποψη τεχνογνωσίας τη Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων, η οποία διακομματικά στηρίζει αυτή την προσπάθεια. Στέλνει στελέχη, τα οποία μας βοηθούν στην ταξινόμηση των βιβλίων, στην καταγραφή και στην ηλεκτρονική καταλογογράφηση γενικότερα.

Πότε ότι θα υπάρξει πρόσβαση μέσω διαδικτύου στο σπάνιο ψηφιακό αρχείο της Βιβλιοθήκης;

Για την πρόσβαση χρειαζόμαστε την ολοκλήρωση άλλη μίας φάσης, από άποψη εξοπλισμού hardware, και θα χρειαστούμε νέους χορηγούς. Γιατί το έργο με τη χορηγία του ΟΠΑΠ ολοκληρώθηκε και δεν έχουμε ακόμα την υποδομή που χρειαζόμαστε και τον κατάλογο και τα ψηφιοποιημένα μέχρι τώρα βιβλία στο Διαδίκτυο. Πιστεύουμε ότι με την εύρεση νέων χορηγών στις επόμενες φάσεις του έργου, θα έχουμε και αυτή τη δυνατότητα.

Πώς είδατε τη συμμετοχή σας στο 4ο Οικονομικό Φόρουμ των Δελφών;

Πόσο σημαντικό ήταν το γεγονός ότι ένας αρχιερέας του Οικουμενικού Πατριαρχείου συμμετείχε σε ένα τέτοιο διεθνές φόρουμ, το οποίο κατά κοινή ομολογία ήταν το καλύτερο από όσα έχουν διοργανωθεί μέχρι τώρα. Ένα τέτοιο φόρουμ ταιριάζει στο πνεύμα του Οικουμενικού Πατριαρχείου, που είναι πνεύμα ευρείας αντίληψης, ανοικτών οριζόντων και οικουμενικότητας, και η εκκλησία πρέπει να είναι παρούσα σε τέτοιες διοργανώσεις όχι για να κάνει κήρυγμα, αλλά για να αντιληφθεί η ίδια τη σύγχρονη πραγματικότητα και από άλλες απόψεις.